

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

57 Reden der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420,3

Molter, Johann

[Karlsruhe], 1783-1800

[Doll, Christoph Heinrich]: Ad locum Ciceronis orat. pro P. Sextio
comentatus est, 15 Aug 1795

[urn:nbn:de:bsz:31-99849](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99849)

Ad locum Ciceronis
orab. pro P. Sextio
comentatus est
Christophorus Henricus Dollius
Die .xv. August. 1795.

Director spectabilissime!
 Juvenes condecorabilissimi!

Inter omnes antiquioris aevi auctores, qui, ut sum-
 ma studio & intentione animi pervolvantur, dig-
 ni sunt, magnus Cicero longe eminet, inter cele-
 bratissimos certe maximo jure numerandus: om-
 nium quotquot Roma tulit, facile princeps,
 romanae eloquentiae parens. Imortalia enim
 praestantissimi ingenii monumenta non modo
 dictionis pulchritudine, elegantia, copia,
 gravitate (coequis enim omnium orationis
 gravitatem ei jure denegaveris?) verum etiam
 sententiarum diligentissimo decoru, gravissi-
 mo pondere, & admirabili uberitate ita excel-
 lunt, ut vix ullum ei comparandum vel doc-
 tissimi homines dudum censuerint. Sive ver-
 borum ornatum & nitorem requiras, sive ora-
 tionis concinnitatem, flumen, gravitatem,
 compositionem, clarissima lumina, & quaecumque

sunt consummata. facundia, decora atq[ue]
 deliciae: ea cuncta cumulatisime in hoc
 uno oratore deprehendas; ut vel propter
 haec tot tantaq[ue] ornamenta summam esti-
 mationem mereantur. Nam si porro vastam
 rerum ipsarum comprehensionem spectemus,
 sensus subtilissimos atq[ue] reconditos, micam adfec-
 tum cuiusq[ue] generis ciendorum peritiam, in
 inveniendo inexhaustam fecunditatem, limatis-
 simam aciem in perspicuendo, incredibilem in ju-
 dicando vim, insuperabilem in persuadendo effi-
 caciam: undiq[ue] elucendam ingenii animiq[ue] mag-
 nitudinem & praesentiam ipse stupentes
 admirabimur.

Ex ista vere & graviter & facunde dictorum in-
 enarrabili copia velut delibaturus aliquis,
 unum hoc proponere mihi liceat:

Ametur patria, pareamus principi,
consulamur bonis, praesentes fructus
negligamus, prosperitati & gloria ser-

viamus; id esse optimum scidemus, quod
erit verbiusimum; speremus quod volumus,
sed quod acciderit, feramus.

Singula haec, utcumque in hac brevitate oratio-
nis mihi contigerit, exsequar; quod ipsum, quam
difficile sit, satis perspicio.

Primum ergo admonemur, ut amemus patriam.
Nimirum magna et imensa hominum societas
cum potissimum in finem in plurimas civi-
tates segregata atque distincta est, quo rationius,
qua alias dispersae forent vires singulae, in
angustius adductae, arctioribus vinculis quasi
colligatae, continerentur. Raro autem, pro
modo et circumscriptione humanarum virium
evenit, ut ultra terminos, hiis singulis coe-
tibus praefixos, illarum efficacia porrigatur.
Quo circa conveniendissimum est, ad eorum in-
vicinis, qui una et proxime habitant, salubrem
prosperitatemque tuendam et promovendam
studia atque consilia invicem conferri. Jam

quum ea fere civitas, intra quam nasci cuius
 aliqis contigerit, patria dicatur, quumque
 amorem patriae interpretemur esse studium
 illud adfectumque illum animi, quo ejusmo-
 di civium universitatem complectimur,
 bene ei volumus, inque ejus bona atque com-
 moda augenda unice ferimus: primum sane
 boni civis officium ducendum est, amare
 patriam. Neque vero hunc, quem modo de-
 finivi patriae amorem, aut ex a proprio
 sui cuiusque, aut communi generis humani
 amore alienum, & quasi divulsum esse
 cogitemus; sed medium velut is inter ut-
 rumque locum obtinens, singulorum & ipsam
 propriam salutem cum communi generis
 humani bono tam arte concordat, ut, qui
 patriam amat, & sui suorumque, & universae
 humanitatis amandissimus iudicandus est
 est. sic.

Secundum ponit Tullius noster, ut parea-
mus senatui, hoc est, ex nostris moribus, ut
pareamus principi. Suprema potestas, sive pene
 populum sit, sive in senatu, sive in principe,
 boni publici causa instituta est. Itaque, qui
 summa rerum digne praesunt, ceu tutores cura-
 toresque communis salutis, gravibus aliisquin curis
 & laboribus pressi, amorem & obsequium summo
 jure exproscunt. Quid enim equius, quid rationi
 magis consentaneum esse possit, atque amare illos
 & colere, atque diffidentia & vituperandi libidine
 institutis mandatorum eorum se submittere, qui-
 bus publica salus cura cordis est. Atque etiam
 pro tot tantisque beneficiis, quibus bene consti-
 tuta republica nobis suum licet, hanc certe
 gratiam referre fas est, ut, si res poscat, ali-
 quem etiam partem molestiarum libenter &
 ipsi suscipiamus, eoque munus per se ardu-
 um & laboriosum, quantum in nobis est, ob-
 quendo & patiando allevemus.

Tertio loco ponitur, ut consulamus bonis
 Omnes enim vere boni homines unum eundem-
 que finem sequuntur, ut propriam & com-
 mune salutem, pro viribus quibus suis, pro-
 moveant. Ita vero sapientissime benigni-
 simeque humanarum rerum conditor in-
 stituit, ut facultates viresque maxime
 dispari modo distribuendae, nec quis-
 quam per se solus, quae ad vitam beatam
 requiruntur, parare & efficere valeat.
 Quare, si sapientissimae Dei institutioni
 convenienter nos gerere, optimoque numi-
 nis consilio vitam nostram adcomodare
 nobis propositum est, imprimis illuc ani-
 mum advertere oportet, ut invicem nobis
 adjumento simus, & ad quodvis bonum perfi-
 ciendum auxilium praestemus. Sunt
 autem prope infiniti modi, quibus homo

homini consulere possit. Saepe numero enim mortales aut ignorantia impediuntur, quo minus ipsi, quid rectum sit, intelligant, aut cupiditatis impetu, vel pravo sui amore a recto abstrahuntur, aut facultatibus ad ea, quae cupiunt, bona, peragenda destituuntur. Quorum quidquid evenerit, magnum momentum in auxiliis invicem sibi prestando, & consilio atq; opera ad communem salutem conferenda continebitur.

Sequitur haec: ut praesentes fructus negligamus, prosperitati & gloriae serviamus, ipsos esse optimum credemus, quod erit rectissimum.

Omnes quidem mortales ad bene beatèq; vivendum erisuntur, omnemq; aetatem suavis & tranquille traducere exoptant. Sed maxime cavendum est ne praesentium bonorum nimia aviditate vita futura comitibus multo majoribus nos ipsi privemus; neq; rerum ad felicitatem nostram perdi-

nendum praesidium e praesenti tempore
 bandum, sed potius e consequendis om-
 nias vitae nostrae contextu & ambitu con-
 sultuamus. Hac iusta rerum aestimatione,
 quae, omnia inani iucunditas venustitas, vel
 contraria specie, saepe illudente nobis, &
 neglecto aliquo cibo elabente fructu, vel
 damno max faciendo, verum boni maliq;
 indolem indagando, singulorum aetna &
 subsequenda & effecta accurate ponderare,
 curataq; ad summam felicitatis exigere eos-
 cet, id demum efficitur, ut, quid quoy; poti-
 us, quid gravius, quid constantius, quid ho-
 mini opprobriabilis, quid ceteris posthaben-
 dum vel anteponendum sit, secundum rati-
 onem dijudicemus. Ita quibusq; bonis ma-
 liove collatis inter se & comparatis ad
 depellendum quandoq; gravius malum le-
 viusculum bonum nobis negare; vicif-

sim majoris cujuspiam boni adipiscendi
causa minori malo nos submittere recepe-
rit: sicut cecropus, gravius decumbens,
acerbum curacionem aliquando sibi adhiberi
patitur, quo validiore post haec sanitate,
& diuturniore vita usura fruatur.

Eadem via illud quoque consequimur, ut
eis potissimum inserviamus, quae ad posteri-
tatem & gloriam duraturam magnum
pondus habent. Quantulum enim est,
quod natura nobis ad vivendum praebit
concessit. Illuc qui proposita facta
sua unice convertit, nihil magnum, ni-
hil arduum, nihil homine dignum verba-
verit. Totus haeret in puncto, sensibus se-
vit, sibi indulget, fluxo semper & mor-
tali opere fungitur, nihil ultra expedit.
Sonne secus facit, qui supra caduca
& mortalia animo elatus, prosperitatem

prospicit, & immortalia bene & clarifac-
 torum praemia complectitur. Hic ad
 alta tendit, cito peritura spernit, per-
 enna molitur. In hoc operam consumit,
 ut non minus vis, quibuscum vivit, quam
 post victuris proficit. Huc vires intendit,
 primum ut optimus sit, dein & lau-
 datissimus habeatur. Nullam esse cre-
 dit apud posteros nominis claritatem,
 nisi e factorum praestantia, & virtu-
 tis nobilitate; nullam gloriam, nisi ope-
 re meruerit. Hanc gratiam a futuro sa-
 cro unam reproficit, ut sui similes red-
 dat. Quae, qui semper sibi proposita
 habet sicq; animum instituit, ut natu-
 rae humanae dignitatem decursus per om-
 nia tueri velit, is non cuiuscunq; uti-
 litatis fallaci ostentatione, aut volup-

tatum blandimentis sibi imponi sinit, sed
optimum ducit, quod rectissimum est.

Claudit praeceptum, ut speremus, quod
volumus, sed quod acciderit, feramus.

Licet sane homini, ad sortem, quam
sibi convenientissimam cogitatione
effingerit, sese erigere, ac bene sperando
imminentium incommodorum sibi interdum
levamentum quærere; dummodo sciat,
non ut ipsi eventus votis nostris respon-
dere, neque, si secus, atque optet, accide-
rit, aut adversae fortunæ vi de rebus
desideratis disturbatus fuerit, pusillum
ideo & abjectum animum præ se ferat,
sed servata aequalitate animi, sibi de-
stinatam sortem sortites subeat. Interim
bona cuius a seo cæta agros cere, & in
usum nostrum vertere, desideria, ne

nimium eragentur, coarctare, inani-
 bus rebus, supervacaneas saepe curas,
 sollicitudines & moerore excitantibus,
 desuescere, eo magis convenit, quod be-
 nignum numen satis prospexit, ne
 quis omnino laetitia vitae suavi-
 tatis plane expertus sit, sed ut singu-
 li habeant, quae ad bene beatius viren-
 dum conducere possint.
